

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU19

Riksrevisionens rapport om ersättning till rättsliga biträden i brottmål

Sammanfattning

Riksrevisionen har granskat om tingsrätterna och Domstolsverket utövar en betryggande kontroll över hanteringen av ersättning till offentliga försvarare och målsägandebiträden i brottmål. Den övergripande slutsatsen är att tingsrätterna inte utövar en betryggande kontroll över hanteringen. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att se över hela regelverket för ersättning till rättsliga biträden i brottmål.

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det är angeläget att vidta åtgärder för att dämpa kostnadsutvecklingen och förbättra kontrollsystemet samt att Riksrevisionens rapport är ett värdefullt bidrag i det arbetet. Utskottet föreslår med anledning av motionsyrkanden att regeringen, i enlighet med Riksrevisionens rekommendation, ska göra en översyn av hela regelverket för ersättning till rättsliga biträden i brottmål. I denna del finns en reservation (S, V).

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden och lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

I betänkandet finns totalt tre reservationer (S, V, KD).

Behandlade förslag

Skrivelse 2021/22:109 Riksrevisionens rapport om ersättning till rättsliga biträden i brottmål.

Sex yrkanden i följdmotioner.

Ett yrkande i en motion från allmänna motionstiden 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden.....	5
Riksrevisionens rapport om ersättning till rättsliga biträden i brottmål	5
Reservationer	11
1. En översyn av regelverket för ersättning till rättsliga biträden i brottmål, punkt 1 (S, V).....	11
2. En central arvodeshanterare, punkt 2 (KD)	11
3. Riktlinjer för Åklagarmyndighetens externa kontroll, punkt 3 (KD)....	12
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	13
Skrivelsen.....	13
Följdmotionerna	13
Motion från allmänna motionstiden 2021/22	13

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. En översyn av regelverket för ersättning till rättsliga biträden i brottmål

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en översyn av hela regelverket för ersättning till rättsliga biträden i brottmål och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4413 av Malin Björk m.fl. (C),

2021/22:4418 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 1 och 2 samt

2021/22:4424 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 3 och

bifaller delvis motion

2021/22:1461 av Boriana Åberg (M).

Reservation 1 (S, V)

2. En central arvodeshanterare

Riksdagen avslår motion

2021/22:4424 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1.

Reservation 2 (KD)

3. Riktlinjer för Åklagarmyndighetens externa kontroll

Riksdagen avslår motion

2021/22:4424 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2.

Reservation 3 (KD)

4. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2021/22:109 till handlingarna.

Stockholm den 21 april 2022

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Petter Löberg (S), Louise Meijer (M), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V), Ellen Juntti (M), Gustaf Lantz (S), Carina Ödebrink (S), Tobias Andersson (SD), Martin Marmgren (MP), Ingemar Kihlström (KD), Pontus Andersson (SD) och Juno Blom (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2021/22:109 Riksrevisionens rapport om ersättning till rättsliga biträden i brottmål. I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av de iakttagelser som Riksrevisionen har gjort i rapporten Ersättning till rättsliga biträden i brottmål – allvarliga brister i uppföljning och kontroll (RiR 2021:27).

Tre motioner har väckts med anledning av skrivelsen. I betänkandet behandlar utskottet även ett yrkande i en motion från allmänna motionstiden 2021/22. Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om ersättning till rättsliga biträden i brottmål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en översyn av hela regelverket för ersättning till rättsliga biträden i brottmål och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår övriga motionsyrkanden om en central arvodeshanterare och om riktlinjer för Åklagarmyndighetens externa kontroll.

Riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Jämför reservation 1 (S, V), 2 (KD) och 3 (KD).

Riksrevisionens granskning

Bakgrund

Utgifterna för rättsliga biträden har ökat kraftigt under de senaste åren. Riksrevisionen har därför granskat om tingsrätterna och Domstolsverket utövar en betryggande kontroll över hanteringen av ersättning till offentliga försvarare och målsägandebiträden i brottmål. Resultatet av granskningen redovisas i rapporten Ersättning till rättsliga biträden i brottmål – allvarliga brister i uppföljning och kontroll (RiR 2021:27).

Riksrevisionens iakttagelser

Riksrevisionens samlade bedömning är att tingsrätterna inte utövar en betryggande kontroll över hanteringen av ersättning till rättsliga biträden i brottmål. Detta har framför allt sin grund i att tingsrätternas interna kontroll inte är ändamålsenligt utformad. Särskilt gäller detta förutsättningarna för att kunna göra en noggrann prövning av ersättningsanspråken. I slutet av överläggningen efter en huvudförhandling saknas ofta tillräckligt goda förutsättningar för att kunna utföra en fullgod kontroll, t.ex. när det uppstår tidspress. Även det faktum att det saknas rutiner för att få en mer ingående bild av vad som hänt före huvudförhandlingen gör att förutsättningarna brister. Den rent administrativa kontrollen, som följer på beslutet om ersättning, synes dock fungera i stort sett väl. Vidare bedömer Riksrevisionen att Domstolsverket har kapacitet att kunna stödja domstolarna i högre grad för att utöva en starkare kostnads kontroll, exempelvis genom statistiskt underlag över kostnadsutvecklingen.

Riksrevisionen konstaterar att regeringen har ett ansvar för regelverket för ersättning till biträden. Därför borde regeringen tidigare ha tagit initiativ till

att analysera kostnadsutvecklingen och om systemet fungerar effektivt. Förutom ett pågående uppdrag till Domstolsverket att analysera kostnadsutvecklingen för anslaget till rättsliga biträden samt ett nyligen remitterat förslag om förordnandemål, dvs. mål där ett rättsligt biträde har förordnats under förundersökningen och åtal inte väcks, har regeringen ännu inte tagit några initiativ som skulle kunna se till att systemet för intern kontroll är väl utformat.

Riksrevisionen bedömer att tiden nu är mogen för att regeringen låter se över hela regelverket för ersättning till rättsliga biträden i brottmål. Framför allt bör följande punkter ingå i denna översyn:

- Utred möjligheterna att utöka brottmålstaxans tillämpningsområde till att omfatta dels väsentligt mer förhandlingstid än nuvarande tre timmar och fyrtiofem minuter, dels fler tilltalade, målsägande och biträden.
- Se över utformningen av den externa, författningsstyrda kontroll som Justitiekanslern och Åklagarmyndigheten ska stå för.
- Överväg att låta endast juristdomare besluta i ersättningsfrågan och därmed lösa nämndemännen från uppgiften.

Skrivelsen

Regeringens bedömning av Riksrevisionens iakttagelser

Regeringen välkomnar Riksrevisionens granskning. Statens kostnader för de utgifter som finansieras genom anslaget 1:11 Rättsliga biträden m.m. har under perioden 2016–2020 ökat med 660 miljoner kronor eller 24 procent. Ökningen kan i huvudsak förklaras genom det ökade antalet mål i domstolarna. Exempelvis har antalet avgjorda brottmål i tingsrätterna under samma period ökat med 43 procent. En annan viktig orsak, vilken förklarar ca 170 miljoner kronor av den totala ökningen, är den årliga uppräkningsnorm som används för att fastställa ersättning till bl.a. offentliga försvarare och målsägandebiträden. Även om kostnadsökningen alltså har en naturlig förklaring är det enligt regeringen angeläget att vidta åtgärder för att dämpa kostnadsutvecklingen och förbättra kontrollsystemet. Regeringen anser att Riksrevisionens rapport är ett värdefullt bidrag i det arbetet.

I skrivelsen anförs att regeringen sedan flera år har vidtagit en rad åtgärder för att dämpa kostnadsutvecklingen och förbättra kontrollsystemet. Inom ramen för den årliga budgetprocessen följer regeringen löpande upp anslaget Rättsliga biträden m.m. I betänkandet Rättvisans pris (SOU 2014:86) gjordes en samlad översyn av de utgifter som finansieras genom anslaget. Utredningen övervägde vilka åtgärder som kan vidtas och som kan få en kostnadsdämpande effekt på anslaget. Utredningens förslag om att ett målsägandebiträdes förordnande inte automatiskt ska kvarstå i hovrätten har lett till lagstiftning (prop. 2017/18:86). Lagändringen har lett till minskade kostnader. Regeringen beslutade i november 2017 om en ny och förenklad modell för beräkning av timkostnadsnormen. Den nya modellen har dämpat utgiftsökningen. Sedan

2017 har Domstolsverket i uppgift att månadsvis lämna underlag om utfall och prognos för anslaget Rättsliga biträden m.m. Regeringen gav i december 2017 Domstolsverket i uppdrag att vidareutveckla sin modell för att prognostisera, följa upp och kontrollera de utgifter som belastar anslaget. Domstolsverket redovisade uppdraget i september 2018. Regeringen har också vidtagit ett antal åtgärder på området sedan Riksrevisionen inledde sin granskning. Mot denna bakgrund instämmer regeringen inte i Riksrevisionens bedömning att regeringen tidigare borde ha tagit initiativ till att analysera kostnadsutvecklingen och om systemet fungerar effektivt.

Regeringen anser vidare att de frågor som enligt Riksrevisionen framför allt bör ingå i en översyn av regelverket i stor utsträckning redan har behandlats i betänkandet Rättvisans pris. Utredningen föreslog att brottmålstaxans tillämpningsområde ska utvidgas och att Domstolsverket ska få i uppdrag att utreda hur det ska genomföras. Regeringen bedömer i linje med detta att en eventuell utvidgning av brottmålstaxans tillämpningsområde inte behöver utredas inom ramen för en samlad översyn av regelverket. Utredningen övervägde även om det finns anledning att låta åklagare yttra sig över ersättningsanspråk i större utsträckning och om skyldigheten att underrätta Justitiekanslern om ersättningsbeslut bör utvidgas. Utredningen bedömde dock att de dåvarande beloppsgränserna borde behållas. Ingen remissinstans invände mot utredningens bedömning. Regeringen har nyligen beslutat att åklagare och andra förundersökningsledare i större utsträckning ska yttra sig över ersättningsanspråk i brottmål där åtal inte har väckts. Utredningen övervägde vidare att ändra tidpunkten för domstolens beslut om ersättning. På så sätt skulle ersättningsfrågan inte behöva prövas under tidspress i slutet av en överläggning. En sådan möjlighet skulle enligt utredningen behöva kombineras med att juristdomare ges rätt att besluta om ersättningen utan medverkan av nämndemän. Utredningen ifrågasatte dock om en uppskjuten prövning verkligen leder till en kvalitativt bättre prövning av ersättningsanspråken. Det kan hävdas att de bästa förutsättningarna för en kritisk granskning av ersättningsanspråk finns i nära anslutning till huvudförhandlingen. Utredningen ansåg också att en sådan ordning har vissa olägenheter, t.ex. att hanteringen med nödvändighet blir mer komplicerad. Mot denna bakgrund bedömde utredningen att befintliga bestämmelser om tidpunkten för beslut om ersättning bör behållas. Ingen remissinstans invände mot utredningens bedömning. Regeringen anser att samma skäl i stor utsträckning gör sig gällande i fråga om möjligheten att ändra domförhållsreglerna när det gäller ersättningsfrågan. Det gäller även om ändrade domförhållsregler inte skulle kombineras med en möjlighet att förlägga ersättningsbeslutet till en senare tidpunkt än domen. Regeringen konstaterar att åtgärder som syftar till att dämpa kostnadsutvecklingen och förbättra kontrollsystemet kan övervägas i olika sammanhang, t.ex. som en del av utredningsuppdrag som även handlar om andra frågor, inom ramen för myndighetsuppdrag eller i Regeringskansliet.

Regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser

I skrivelsen anförts att regeringen sedan Riksrevisionen inledde sin granskning har vidtagit flera åtgärder för att dämpa kostnadsutvecklingen och förbättra kontrollsystemet.

Regeringen gav i december 2020 Domstolsverket i uppdrag att göra en analys över ersättningsarna från anslaget Rättsliga biträden m.m. under 2021 i jämförelse med utvecklingen från 2016 och framåt. Domstolsverket ska även identifiera och konsekvensbeskriva vilka utbetalningar och andra åtgärder som är särskilt kostnadsdrivande, för att skapa bättre kostnadskontroll i förhållande till anslaget. Domstolsverket delredovisade uppdraget i september 2021. I delredovisningen gör Domstolsverket en analys av orsakerna till att kostnaderna har ökat. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 mars 2022. Domstolsverket avser att i den sista delrapporten lämna förslag till olika åtgärder som kan övervägas för att öka kostnadskontrollen och minska kostnaderna för rättsliga biträden. Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer ligger i linje med Domstolsverkets pågående arbete med att ta fram åtgärdsförslag. Vissa åtgärder kommer Domstolsverket att arbeta vidare med självständigt och vissa åtgärdsförslag kommer att lämnas till regeringen för en bedömning av ett eventuellt genomförande. Regeringen avser att utifrån Domstolsverkets slutredovisning ta ställning till vilka ytterligare åtgärder som bör vidtas för att dämpa kostnadsutvecklingen och förbättra kontrollsystemet.

Regeringen beslutade i oktober 2021 om en förordningsändring som innebär att åklagare och andra förundersökningsledare i större utsträckning ska yttra sig över ersättningsanspråk i brottmål där åtal inte har väckts. Förundersökningsledaren ska i sådana s.k. förordnandemål alltid höras i de fall ersättningsanspråket uppgår till minst 30 000 kronor och i annat fall om det behövs för att bedöma skäligheten i anspråket. Syftet med ändringen är att förbättra kostnadskontrollen i förordnandemålen. Som Riksrevisionen påpekar har både antalet förordnandemål och utgifterna i sådana mål ökat kraftigt under senare år. Ett grundläggande problem är att det rättsliga bitrådets arbete har utförts enbart under förundersökningen, vilket innebär att domstolen i princip inte har någon insyn i arbetet. Förordningsändringen innebär att ett yttrande från förundersökningsledaren kommer att hämtas in i fler fall. På så sätt får domstolen ett bättre underlag för att bedöma skäligheten i ersättningsanspråket. Det förbättrar kostnadskontrollen och kan förväntas leda till en viss minskning av utgifterna på anslaget Rättsliga biträden m.m. Beloppsgränsen för obligatoriskt yttrande har satts väsentligt lägre än den gräns på 100 000 kronor som gäller i övriga brottmål.

Justitiekanslern har i enlighet med regeringens förslag i budgetpropositionen för 2022 tillförts 2 000 000 kronor för att ge myndigheten en ökad möjlighet till tillsyn över rättshjälpsystemet och därmed bidra till stärkt kontroll över utgifterna för rättsliga biträden (prop. 2021/22:1 utg.omr. 1, bet. 2021/22:KU1, rskr. 2021/22:66).

I betänkandet Snabbare lagföring – ett snabbförfarande i brottmål (SOU 2021:46) föreslås att de allmänna domstolarna, Rättshjälpsmyndigheten och

Rättshjälpsnämnden ska få tillgång till inkomststoppgifter från Skatteverkets beskattningsdatabas för att i vissa fall kunna beräkna eller kontrollera återbetalningsskyldighet, avgift eller ersättning, t.ex. rättshjälpsavgift och återbetalningsskyldighet i brottmål för offentlig försvarare. För domstolarna bedöms förslaget spara resurser och tid som annars behöver användas för att närmare utreda enskildas ekonomiska förhållanden. Förslaget bedöms också leda till fler materiellt riktiga avgöranden och därmed i marginell utsträckning ökade intäkter för ersättningar och avgifter. Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023. Betänkandet har remitterats och förslagen bereds i Regeringskansliet.

Regeringen gav i september 2021 Domstolsverket i uppdrag att göra en utvärdering av den lagändring som gjordes 2018 och som innebär att ett målsägandebiträdes förordnande inte automatiskt kvarstår i överrätt. Uppdraget gavs mot bakgrund av att riksdagen har tillkännagett för regeringen att regeringen bör göra en sådan utvärdering (bet. 2020/21:JuU25, rskr. 2020/21:289). Uppdraget ska redovisas senast den 1 april 2022.

Genom den aktuella skrivelsen anser regeringen att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4418 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 efterfrågas en översyn av hela regelverket för ersättning till rättsliga biträden i brottmål. I yrkande 2 anförs att ett nytt system för ersättningsanspråk för rättsliga biträden i brottmål bör införas och att ett sådant system ska innehålla kontrollfunktioner mot fusk och dubbeldebitering.

Även Malin Björk m.fl. (C) efterfrågar i kommittémotion 2021/22:4413 en bredare översyn av reglerna om ersättning till rättsliga biträden i brottmål i syfte att åstadkomma en effektiv kostnadskontroll. En liknande begäran finns i motion 2021/22:1461 av Borian Åberg (M).

I kommittémotion 2021/22:4424 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1 anförs att Domstolsverket bör inrätta en central arvodeshanterare för att få en enhetlig och ändamålsenlig kontroll över utgifterna för rättsliga biträden. I yrkande 2 efterfrågas riktlinjer för Åklagarmyndighetens externa kontroll. I yrkande 3 anförs att det, i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer, bör undersökas om brottmålstaxans tillämpningsområde kan utökas.

Utskottets ställningstagande

Utgifterna för rättsliga biträden har ökat kraftigt under de senaste åren. Riksrevisionen har därför granskat om tingsrätterna och Domstolsverket utövar en betryggande kontroll över hanteringen av ersättning till offentliga försvarare och målsägandebiträden i brottmål. Riksrevisionens övergripande

slutsats är att tingsrätterna inte utövar en betryggande kontroll över hanteringen. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att se över hela regelverket för ersättning till rättsliga biträden i brottmål.

I skrivelsen redogörs för olika åtgärder som regeringen har vidtagit för att dämpa kostnadsutvecklingen och förbättra kontrollsystemet. Regeringen framhåller bl.a. att det i betänkandet Rättvisans pris (SOU 2014:86) gjordes en samlad översyn av de utgifter som finansieras genom anslaget Rättsliga biträden m.m. och att de frågor som enligt Riksrevisionen framför allt bör ingå i en översyn av regelverket i stor utsträckning redan har behandlats i det betänkandet. Regeringen pekar också på att flera åtgärder har vidtagits sedan Riksrevisionen inledde sin granskning. Det handlar bl.a. om ett analysuppdrag till Domstolsverket, en förordningsändring som innebär att åklagare i större utsträckning ska yttra sig över ersättningsanspråk och att Justitiekanslern tillförs resurser för att bedriva en utökad tillsyn. Regeringen konstaterar slutligen att ytterligare åtgärder kan övervägas i olika sammanhang, t.ex. som en del av utredningsuppdrag som även handlar om andra frågor, inom ramen för myndighetsuppdrag eller i Regeringskansliet.

I likhet med regeringen anser utskottet att det är angeläget att vidta åtgärder för att dämpa kostnadsutvecklingen och förbättra kontrollsystemet samt att Riksrevisionens rapport är ett värdefullt bidrag i det arbetet. Riksrevisionen lämnar flera skarpa rekommendationer som enligt utskottets uppfattning skulle leda till tydliga förbättringar av kontrollen över utgifterna. Dessa avfärdas dock av regeringen som i stället hänvisar till en utredning som lämnade sitt betänkande redan 2014. Därefter har regeringen endast vidtagit begränsade åtgärder som inte har fått någon egentlig verkan. Resultaten har således uteblivit och kostnaderna fortsätter att skena.

Utskottet anser, i likhet med Riksrevisionen, att det är hög tid att se över hela regelverket för ersättning till rättsliga biträden i brottmål. De särskilda punkter som Riksrevisionen pekar på, bl.a. möjligheterna att utöka brottmåls-taxans tillämpningsområde, bör ingå i översynen. Dessutom måste åtgärder vidtas för att rätta till de allvarliga brister som Riksrevisionen uppmärksammat i domstolarnas hantering av biträdesersättningar. Ett nytt system för ersättningsanspråken bör införas och utformas på ett sätt som gör att kontroll och granskning sker rutinmässigt och att det är enkelt att upptäcka fusk och dubbeldebitering. Vad utskottet nu har anfört bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna. Utskottet tillstyrker därmed motionerna 2021/22:4413 (C), 2021/22:4418 (M) yrkandena 1 och 2 samt 2021/22:4424 (KD) yrkande 3 och tillstyrker delvis motion 2021/22:1461 (M).

Utskottet är däremot inte berett att ställa sig bakom förslagen i motion 2021/22:4424 (KD) yrkandena 1 och 2 om en central arvodeshanterare och om riktlinjer för Åklagarmyndighetens externa kontroll. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandena.

Avslutningsvis föreslår utskottet att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Reservationer

1. En översyn av regelverket för ersättning till rättsliga biträden i brottmål, punkt 1 (S, V)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Gustaf Lantz (S) och Carina Ödebrink (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:1461 av Boriana Åberg (M),

2021/22:4413 av Malin Björk m.fl. (C),

2021/22:4418 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 1 och 2 samt

2021/22:4424 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi instämmer i regeringens bedömning att det är angeläget att vidta åtgärder för att dämpa kostnadsutvecklingen och förbättra kontrollsystemet i fråga om ersättning till rättsliga biträden i brottmål samt att Riksrevisionens rapport är ett värdefullt bidrag i det arbetet.

Av skrivelsen framgår att regeringen sedan flera år har vidtagit en rad olika åtgärder för att dämpa kostnadsutvecklingen och förbättra kontrollsystemet. Vi ser positivt på de åtgärder som regeringen har vidtagit och avser att vidta, och utgår från att regeringen fortsätter att prioritera frågan. Vi delar också regeringens bedömning att ytterligare överväganden kan göras inom ramen för olika typer av utrednings- eller myndighetsuppdrag. Mot denna bakgrund finns det enligt vår uppfattning inte skäl för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande om en översyn av hela regelverket för rättsliga biträden i brottmål som motionärerna föreslår.

2. En central arvodeshanterare, punkt 2 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Ingemar Kihlström (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4424 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att Domstolsverket bör inrätta en central arvodeshanterare för att få en enhetlig och ändamålsenlig kontroll över utgifterna för rättsliga biträden. Det är inte lämpligt att detta hanteras av varje enskild tingsrätt. Systemet ska dessutom digitaliseras. Den centrala arvodeshanteraren ska också ta fram riktlinjer som ska gälla i hela landet, vilket är en variant av Riksrevisionens rekommendationer till Domstolsverket om att de enskilda tingsrätterna ska få kontinuerlig återkoppling och att riktlinjer för att bedöma skäligheten i ersättningsanspråken ska tas fram.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

3. Riktlinjer för Åklagarmyndighetens externa kontroll, punkt 3 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Ingemar Kihlström (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4424 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att det behöver tas fram riktlinjer för Åklagarmyndighetens externa kontroll. Åklagaren ska yttra sig vid ersättningsanspråk på 100 000 kronor eller mer men kan också yttra sig över lägre belopp. Inget av detta sker på ett enhetligt sätt, vilket är en stor brist i den externa kontrollen. Polisens roll som förundersökningsledare gör också att åklagaren kan ha begränsad insyn i rimligheten i en kostnadsbedömning. Det är heller inte alltid samma åklagare som varit förundersökningsledare som väcker åtal. I vissa mål deltar också flera åklagare. Det bör därför övervägas om alla förundersökningsledare i ett ärende ska yttra sig.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2021/22:109 Riksrevisionens rapport om ersättning till rättsliga biträden i brottmål.

Följdmotionerna

2021/22:4413 av Malin Björk m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en bredare översyn av reglerna om ersättning till rättsliga biträden i brottmål i syfte att åstadkomma en effektiv kostnadskontroll och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4418 av Johan Forssell m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hela regelverket för ersättning till rättsliga biträden i brottmål och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nytt system för ersättningsanspråk för rättsliga biträden i brottmål bör införas och att ett sådant system ska innehålla kontrollfunktioner mot fusk och dubbeldebitering och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4424 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en central arvodeshanterare och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den externa kontrollen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brottmålstaxan och tillkännager detta för regeringen.

Motion från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:1461 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagen om rättshjälp och tillkännager detta för regeringen.